

08.00.08 Гроші, фінанси і кредит

УДК 336.763

Галина Андреева, к.е.н., доцент Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи НБУ»
м. Суми

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ПОХІДНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Іноваціями сучасного ринку позикових капіталів у світовій економіці являються нові фінансові інструменти - похідні цінні папери, поява яких на світовому фінансовому ринку є результатом інноваційного процесу, що викликаний лібералізацією, зняттям адміністративних обмежень, розвитком інформаційних і комунікаційних технологій, посиленням конкуренції тощо.

Похідним цінним папером притаманні властивості, які відповідають вимогам сучасного світового ринкового господарства, а саме: вони мають низьку середню вартість, дозволяють хеджувати різноманітні ризики, надають значні інвестиційні перспективи, володіють високою нормою прибутку, завдяки їм з'являються нові резерви найбільш швидкого обміну активів на корпоративному, національному та міжнародному рівнях. Завдяки строковим інструментам, з'являється достатньо ліквідний «ринок ризику», а сам ризик стає економічним товаром і має свою вартість, що виявляється у вартості похідних активів.

Світовий ринок похідних цінних паперів (деривативів; «строкових контрактів») є невід'ємною частиною глобального фінансового ринку. Існуючи більш ніж 150 років, цей ринок почав стрімкий розвиток із 70-х років XX століття завдяки лібералізації світової фінансової системи та переходу до плаваючих валютних курсів [1]. Поширюється функціональний спектр строкового ринку. В сучасних умовах строкові контракти починають набувати якостей похідних фінансових інструментів - похідних цінних паперів. Наприклад, складні ф'ючерсні та опціонні стратегії, які поступово

08.00.08 Гроші, фінанси і кредит

іросуваються у постійний діловий обіг строкового ринку та починають іамостійне функціонування [2].

Інфраструктура ринку похідних цінних паперів представлена не тільки біржами й позабіржовими електронними системами, а також широким колом організацій, що виконують брокерські й дилерські функції. Безпосередніми учасниками цього ринку, крім комерційних та Інвестиційних банків, є різноманітні фонди (інвестиційні, пенсійні, хеджувальні) та підприємства [3]. Конкуренція біржового та позабіржового сегментів стає додатковим стимулом розвитку ринку похідних цінних паперів. В світовій практиці обидва ринки успішно функціонують, до того ж, за обсягами позабіржовий ринок, або OTC market (over the counter market -торгівля через прилавок), не поступається біржовому.

В наш час розвиваються ринки новітніх похідних цінних паперів, які відкривають нові можливості для інвесторів і які пов'язані з передачею кредитного ризику. Хоча кредитний ризик був присутнім на фінансових ринках з початком кредитування, можливість легкого його продажу й перепродажу є досить новим явищем. Мова йде про такі структуровані похідні інструменти, як кредитні деривативи (credit derivatives - CRD). Фахівці зазначають, що ринок строкових контрактів на передачу кредитного ризику в майбутньому стане одним з найзначніших[4].

Протягом останніх років відбувається розробка й впровадження інноваційних похідних цінних паперів з метою управління міжринковими ризиками та уникнення національних обмежень. Одним з таких інструментів є позабіржовий валютний форвардний контракт (nondeliverable forward (NDF) foreign exchange contract), який дозволяє інвесторам хеджувати валютні ризики за інструментами ринків що розвиваються, коли операції хеджування обмежені внаслідок нерозвиненості місцевих форвардних і ф'ючерсних валютних ринків або контролю за рухом капіталу. Серед інших інновацій ринків похідних цінних паперів, що розвиваються, слід відзначити біржові похідні контракти на боргові інструменти, наприклад, ф'ючерси й опціони на так звані Brady bonds, структуровані ноти, розвиток

індексованих фондів ринків, що розвиваються, зростання ринку позабіржових свопів та опціонів на акції й фондові індекси тощо.

Отже, основними глобальними факторами розвитку світового ринку похідних цінних паперів на сучасному етапі є по-перше, глобалізація ринків, різке загострення конкуренції та зміна структури біржової торгівлі (застосування новітніх технологій та перехід до електронних торговельних систем). По-друге, розширення спектру похідних цінних паперів, зміна їх ролі (введення контрактів на нові базові активи), суттєве поширення та подальша оптимізація глобальної інфраструктури ринку. По-третьє, зближення біржового та позабіржового ринків похідних цінних паперів на основі використання клірингових організацій. По-четверте, активізація американських регулюючих органів і бірж та спроби утримання світової ринкової частки, яка скорочується. По-п'яте, вдосконалення державного регулювання світового ринку похідних цінних паперів з метою зниження витрат його учасників, зниження системного ризику, гармонізація й уніфікація регулювання за безпосередньою участю Міжнародної організації регулюючих комісій (ЮЗСО).

Література

1. Пензин К. Современное состояние и перспективы развития мирового рынка производных инструментов. Стандартные биржевые контракты / К.Пензин // Рынок ценных бумаг. - 2000.-№ 21.— С. 16-23.
2. Дарушин И. А. История развития и современное состояние российского срочного рынка / И.А.Дарушин // Рынок ценных бумаг. - 2003. - №7 (238). - С.42-48.
3. Дарушин Иван. Теоретические основы функционирования срочного рынка и его социально-экономическая роль [Электронный ресурс]: экономика и финансы - публикации, статьи, книги, обзоры, аналитика. - Режим доступа: <http://www.gtaip8u.ru/riby/Ap/002.51t1>.
4. Дрожкин И.В. Развитие производных финансовых инструментов в мировой экономике: дис. канд. экон. наук : 08.00.14/Дрожкин И.В. - Москва, 2002.-210 с.
5. Маршалл Дж.Ф., Бансал В.К. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям: Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М., 1998.-784 с.

6. Фельдман А.Б. Производные финансовые и товарные инструменты / А.Б.Фельдман -М.: Финансы и статистика, 2003.
7. Буренин Л.Н. Рынок производных финансовых инструментов /Л.Н.Буренин. - М.; ИНФРА-М, 2000. - 386 с.
8. Галанов В.А. Производные инструменты срочного рынка: фьючерсы, опционы, свопы /В.А.Галанов. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 464 с.
9. Примостка Л. Роль срочного рынка в стабилизации экономической системы //Л.Примостка //РІСБ №5-6.-2004.- С.21-24.
10. Проект Закону України «Про похідні (деривативи)» N 6376 за станом на 1 травня 2010 р. [Електронний ресурс]: / Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. - Режим доступу: <http://ufin.com.ua/>.

Андреева, Г.І. Фактори розвитку світового ринку похідних цінних паперів [Текст] / Г.І. Андреева // Наукові засади економічного зростання країни: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (20-21 вересня 2012 р.). – Тернопіль: Крок, 2012. – С. 136-138.